

Högskolan Väst
461 86 Trollhättan

Datum 2009-03-30
Dnr 32-2008-0679

Löpande granskning av Högskolan Väst

Riksrevisionen har som ett led i den årliga revisionen av Högskolan Väst genomfört en granskning av vissa relationer mellan Innovatum AB, Produktionstekniskt Centrum (PTC) och Högskolan Väst (HV).

Granskningen har resulterat i iakttagelser som Riksrevisionen vill fästa högskolans uppmärksamhet på i denna revisionsrapport.

Riksrevisionen önskar information senast 2009-04-24 med anledning av iakttagelserna i denna rapport.

1. Sammanfattning

Högskolans rektor och styrelsens ordförande är styrelseledamot och vice ordförande i Innovatum AB respektive Stiftelsen Innovatum. Regeringen har i beslut 1996-02-29 beslutat att myndigheter inte får inneha engagemang utan regeringens tillstånd. Högskolan Väst har inte sådant tillstånd från regeringen.

Produktionstekniskt centrum (PTC) startades 2008 i samverkan mellan Högskolan Väst, Innovatum AB, Saab Automobile och Volvo Aero Corporation. Samarbetsavtal har tecknats mellan parterna. Riksrevisionen anser att det finns ett antal förhållande som indikerar att PTC kan vara ett rättssubjekt/privaträttslig association som då kräver regeringens godkännande.

Inom detta avtals ram har högskolan överlåtit upplåtelse av nyttjanderätt av utrustning till Innovatum AB. Av 12 § Kapitalförsörjningsförordningen (1996:1188) framgår att denna avtalsform endast får träffas efter ett särskilt bemyndigande av regeringen. Regeringen har ej givit något sådant bemyndigande.

Hysesavtalet har tecknats mellan högskolan och Innovatum AB. I avtalet § 9 framgår att högskolan ”förbinder sig att bedriva mervärdesskattepliktig verksamhet i de hyrda lokalerna så att hyresgästen har full avdragsrätt för ingående mervärdesskatt”. Riksrevisionens bedömning är att hyresavtalet vad gäller ovanstående skrivning inte är riktig eftersom den huvudsakliga verksamheten vid högskolan är grundutbildning och forskning och därmed inte mervärdesskattepliktig verksamhet.

Granskningen har visat att det förekommit affärstransaktioner mellan Högskolan Väst och Innovatum AB. Det förhållandet att högskolans rektor även är styrelseledamot i Innovatum AB, har skrivit på samarbetsavtal PTC samt ingår i styrgrupp för PTC kan innebära risk för konflikt med jävsbestämmelserna i det statliga regelverket. Riksrevisionen anser att alla affärstransaktioner mellan högskolan och Innovatum AB regelbundet bör tas upp i styrelsen för att på så sätt stärka den interna styrningen och kontrollen samt minimera risken för jävssituationer.

2. Bakgrund

Produktionstekniskt centrum (PTC) startades 2008. Högskolan Väst, Innovatum AB, Saab Automobile och Volvo Aero Corporation har enats om att i samverkan driva PTC. Syftet med verksamheten är att genom samlokalisering och samverkan stärka parternas möjligheter att finansiera och bedriva framgångsrik forskning, utbildning och kompetensutveckling inom produktionsteknik. Huvudman för PTC är Innovatum AB.

Stiftelsen Innovatum bildades 1997. Stiftelsen äger Innovatum AB. Innovatumkoncernen har bildats för att utveckla näringsliv och företagande samt tillvarata regionens kulturella och industriella värden, skapa nya upplevelser samt kunskaper.

3. Engagemang i Stiftelsen Innovatum och Innovatum AB

Högskolans styrelseordförande är vice ordförande i stiftelsen Innovatum. Rektor är styrelseledamot i Innovatum AB. Av högskolans årsredovisning framgår att rektor är styrelseledamot i Innovatum AB.

Högskolan har redovisat i årsredovisningen för år 2008 högskolans samverkan med det omgivande samhället, enligt regeringens krav. I denna redovisning görs en redogörelse för PTC verksamheten och samarbetet mellan olika intressenter; bl. a. betoning på att utvecklingspotentialen i ett internationellt perspektiv är stort och att högskolans forskare är en förutsättning.

Rektor har undertecknat samarbetsavtalet avseende PTC mellan Innovatum AB, Volvo Aero Corporation, Saab Automobile AB samt Högskolan Väst. Under första året har rektor också ingått i styrgruppen i PTC som företrädare för högskolan.

Regeringen beslutade 1996-02-29¹ att myndigheter inte utan regeringens tillstånd får inneha engagemang i privaträttsliga associationer. Med

¹ U93/498/UH; U94/867, 882, 3096, 3117, 3517, 3738/UH; U95/42, 294, 332, 1026, 1027, 1247, 3784/UH U96/53/UH

engagemang förstås enligt beslutet även stadgeenlig *styrelserepresentation*. Högskolan Väst saknar sådana tillstånd från regeringen.

Riksrevisionen rekommenderar att Högskolan Väst begär tillstånd från regeringen angående högskolans styrelseordförande samt rektor för deras engagemang i Stiftelsen Innovatum och Innovatum AB. Detta accentueras av det förhållande att omfattande affärstransaktioner enligt nedan (punkt 5) föreligger mellan högskolan och Innovatum AB.

4. Samarbetsavtal Produktionstekniskt centrum

Samarbetsavtal har tecknats mellan ovanstående intressenter inom ramen för PTC. Innovatum AB ska ansvara för den ekonomiska redovisningen och särredovisa intäkter och kostnader. Hantering av överskott/underskott beslutas i Innovatums styrelse där parterna är representerade.

Inom PTC finns en styrgrupp. Envar part ger styrgruppen behörighet att med bindande verkan för parten fatta beslut i de frågor som aktualiseras av och står i överensstämmelse med detta samarbetsavtal samt eventuella andra samfällt tecknade avtal avseende PTC.

Följande samverkan sker inom ramen för avtalet:

- Frågor om resurser och personal i projekt i PTC regleras av respektive projektavtal. Högskolan ska lokalisera personal som har sin huvudsakliga verksamhet, samt utbildningsmoment som är beroende av utrustningen till Innovatum Teknikpark .
- Innovatum AB har anskaffat utrustning och träffat avtal med parterna om Innovatums upplåtelse av utrustning för särskilda projekt.

Högskolan har överlåtit upplåtelse av utrustning till Innovatum AB. Enligt företett anläggningsregister uppgår det bokförda värdet på den utrustning som finns i PTCs lokaler till 4,5 mkr. Högskolan sköter drift, underhåll samt försäkring för utrustningen. Uthyrning av utrustningen handhas i de flesta fall av Innovatum AB men det förekommer också att högskolan hanterar uthyrning. Separata avtal skall träffas rörande anskaffning och nyttjande av utrustning men hade vid granskningstillfället ej formellt fastställts.

- Innovatum AB hyr lokaler för PTCs verksamhet. Innovatum AB hyr i sin tur ut lokaler till intressenter varvid avtal skall träffas för varje enskilt projekt/intressent. Högskolan hyr lokaler av Innovatum AB från 2008-01-01 till och med 2010-12-31. I hyresavtalet som tecknats mellan parterna regleras frågan om mervärdesskatt. I avtalet § 9 framgår att högskolan ”förbinder sig att bedriva

mervärdesskattepliktig verksamhet i de hyrda lokalerna så att hyresgästen har full avdragsrätt för ingående mervärdesskatt”.

Riksrevisionens bedömning är att hyresavtalet inte är förenligt med den verksamhet som ska bedrivas i lokalerna eftersom den huvudsakliga verksamheten vid högskolan är grundutbildning och forskning och därmed inte mervärdesskattepliktig verksamhet.

Av regeringsbeslutet från 1996-02-29² framgår att myndigheter inte utan regeringens tillstånd får inneha engagemang i privaträttsliga associationer. I beslutet fastställs att statlig verksamhet bör bedrivas i myndighetsform, för att minimera risken för att statliga medel används till särorganisationer samt minimera risktagandet med offentliga medel. Även av 10a § kapitalförsörjningsförordningen (1996:1188) följer att regeringens medgivande krävs för att bilda bolag, stiftelser, föreningar eller liknande rättssubjekt.

Ovan framgår ett antal förhållanden som indikerar att PTC kan vara ett rättssubjekt/privaträttslig association. Det bör dock nämnas att i samarbetsavtalet PTC har antecknats att ”*detta samarbetsavtal inte innebär att parterna skall samverka i bolagsform och inte heller konstituerar någon juridisk person*”.

Av 12 § kapitalförsörjningsförordningen (1996:1188) framgår att ”*ett avtal om försäljning och återhyra eller återköp eller liknande avtalsformer får endast träffas efter ett särskilt bemyndigande av regeringen*”. Regeringen har inte medgivit något sådant bemyndigande för upplåtelse av nyttjanderätten av utrustningen.

Enligt 4 § avgiftsförordningen (1992:191) regleras att ”*en myndighet får, om det är förenligt men myndighetens uppgift enligt lag, instruktion eller annan förordning mot avgift tillhandahålla utrustning*”. Högskolan har inte tagit ut avgifter för ovan nämnda upplåtelse av nyttjanderätt till utrustning.

Riksrevisionen rekommenderar att Högskolan Väst begär regeringens medgivande avseende samarbetsavtal PTC och överlåtelse av nyttjanderätt till utrustning.

Högskolan bör också ta ett förnyat ställningstagande till vissa avtalsvillkor utifrån gällande statliga regelverk.

² U93/498/UH; U94/867, 882, 3096, 3117, 3517, 3738/UH; U95/42, 294, 332, 1026, 1027, 1247, 3784/UH U96/53/UH

5. Affärstransaktioner mellan Högskolan Väst och Innovatum AB.

Granskningen har visat att det förekommit affärstransaktioner mellan Högskolan Väst och Innovatum AB.

Utrustning med ett bokföringsvärde om 4,5 mkr har flyttats till PTCs lokaler och nyttjanderätt överlåtits till Innovatum AB. Avtal har ännu inte formellt undertecknats. Vidare har även avtal slutits mellan Innovatum AB och Högskolan Väst angående uthyrning av lokaler som undertecknats av prorektor.

Vi har också noterat att högskolan enligt betalningsplan för 2006-2008 har utbetalat drygt 5 mkr för maskinhyra m.m. i projektet Robotstyrning Metalluppbyggnad via smältning till Innovatum AB. Avtalet är undertecknat av prorektor.

Rektor har skrivit på samarbetsavtalet avseende PTC. Under 2008 har rektor också ingått i styrgruppen i PTC som företrädare för högskolan. Rektor är styrelseledamot i Innovatum AB.

Enligt bestämmelser om bisyssla (LOA) gäller att *”arbetstagare ej får inneha anställning eller uppdrag eller utöva verksamhet som kan rubba förtroendet till hans eller annans arbetstagares opartiskhet och tjänsteutövning eller skada myndighetens anseende.”*

I Förvaltningslagen 11 § punkt 5 framgår att *”den som handlägger ett ärende är jävlig om det i övrigt finns någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet till hans opartiskhet i ärendet”.*

Det förhållande att det har förekommit affärstransaktioner mellan högskolan och Innovatum AB samtidigt som högskolans rektor även är styrelseledamot i Innovatum AB och har skrivit på samarbetsavtalet samt ingår i styrgrupp för PTC innebär risk för att förtroendeskada kan uppkomma för högskolan. Ett sätt att reducera denna risk är att högskolans styrelse i ökad utsträckning tar beslut avseende utformning av den interna kontrollen vad gäller denna verksamhet.

Riksrevisionen bedömer att det ankommer på högskolans styrelse att ta ställning till utformning av intern styrning och kontroll gällande verksamheten vid PTC.

Riksrevisionen rekommenderar att alla affärstransaktioner mellan högskolan och Innovatum AB regelbundet tas upp styrelsen för att på så sätt stärka den interna styrningen och kontrollen samt minimera risken för uppkomst av jävssituationer.

Ansvarig revisor Bengt Bengtsson har beslutat i detta ärende. Uppdragsledare Rolf Karlsson har varit föredragande.

Bengt Bengtsson

Rolf Karlsson

Kopia för kännedom:

Regeringen